VALTAKUNNANSYYTTÄJÄNVIRASTO

Lausunto

3.6.2015 Dnro 43/61/15

Eduskunta
Lakivaliokunta

U 64/2013 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta neuvoston asetukseksi Euroopan syyttäjänviraston (EPPO) perustamisesta

Pyydettynä lausuntona Valtakunnansyyttäjänvirasto esittää seuraavaa.

Valtakunnansyyttäjänvirasto on lausunut asiasta lakivaliokunnalle edellisen kerran 14.5.2014. EPPO:n keskustason rakenne perustuu kollegiomallille, jossa on jäsen kustakin EPPO:on osallistuvasta jäsenvaltiosta. Kollegio keskittyy strategisiin kysymyksiin eikä käsittele yksittäisiä rikosasioita. Nämä ovat kannatettavia linjauksia.

Neuvottelujen edetessä on käynyt ilmeiseksi, ettei Eurojustin kansallinen jäsen voine samanaikaisesti toimia EPPO:n kollegion jäsenenä eli Euroopan syyttäjänä. Tätä tehtävien yhdistämistä Valtakunnansyyttäjänvirasto on aiemmin pitänyt tarkoituksenmukaisena. Siihen, ettei tämä ratkaisu ole neuvotteluissa saanut kannatusta, on esitetty eri syitä. Yksi liittynee tavoitteeseen Euroopan syyttäjien tasaisesta työnjaosta. Tällöin sen jäsenvaltion Euroopan syyttäjä, jolla itsellään ei juurikaan ole EPPO-juttuja, joutunee joka tapauksessa sitomaan työaikaansa jaostoissa, jotka käsittelevät muiden jäsenvaltioiden asioita. Eurojustin kansallisen jäsenen ja Euroopan syyttäjän töiden hoitaminen saman henkilön toimesta voi siten muodostua vaikeaksi.

Valtakunnansyyttäjänvirasto haluaa painottaa, että jäsenvaltiossa toimivan valtuutetun syyttäjän rooli EPPO:n rakenteessa on merkittävä. EPPO:n tehokkuuden kannalta on välttämätöntä, että valtuutettu syyttäjä on mahdollisimman itsenäinen ja voi tutkinnan, syyteharkinnan ja oikeudenkäyntivaiheen aikana tehdä valtaosan jutun hoitamiseen liittyvistä ratkaisuista joutumatta jatkuvasti alistamaan niitä jaoston käsittelyyn. Koska valtuutettu syyttäjä on se, joka konkreettisesti hoitaa rikosasian etenemisen tutkinnasta tuomioistuimeen, hänellä on oltava riittävät valtuudet tehokkaan toimimisen varmistamiseksi. Lähtökohtana tulee olla, että keskustaso vain poikkeuksellisesti puuttuisi valtuutetun syyttäjän toimintaan.

Artiklan 9(3) (8316/15 REV 1 EPPO 27) mukaan syytteen nostamisesta, syyttämättäjättämisestä ja sovintotyyppisestä ratkaisusta päättäisi

Käyntiosoite Albertinkatu 25 A 00180 Helsinki
Postiosoite PL 333 00181 Helsinki
Puhelin 029 562 0800
Telekopio 029 562 0888
Sähköpostiosoite vksv@oikeus.fi

aina jaosto. Tämä on periaatteessa kannatettavaa.

Edellä kuvatunlainen valtuutetun syyttäjän laaja päätösvalta rikosjutun etenemisen eri vaiheissa ei voi olla valvomatonta toimivallankäyttöä. EPPO:n perustamisen tarve on lähtenyt nimenomaan siitä, että jäsenvaltiot eivät tutki eivätkä aseta syytteeseen eu-petosrikoksia riittävän tehokkaasti. Tämän vuoksi on hyväksyttävää, että EPPO:n keskustaso valvoo valtuutetun syyttäjän toimintaa. Jaoston, jolle tämä tehtävä luontevasti voi kuulua, tulisi muodostua puheenjohtajasta ja siitä Euroopan syyttäjästä, jonka jäsenvaltiossa juttua tutkitaan sekä lisäksi esim. kahden muun jäsenvaltion syyttäjästä. Käytännön seikat, kuten asianomaisen jäsenvaltion rikosoikeusjärjestelmän tunteminen sekä kieli- ja käännöskysymykset, puoltavat tätä järjestelyä. Objektiivisuuden varmistaminen edellyttää, että valvonnassa on mukana muita jäsenvaltioita. Tehokkuus- ja resurssinäkökohdat puolestaan tukevat sitä näkemystä, että jaostojen tulisi olla jäsenmäärältään pieniä ja joustavia. Koska Euroopan syyttäjien työmäärä ei tässä vaiheessa ole ennakoitavissa, ei asiasta pysty lausumaan tarkemmin.

Valvonta tapahtuu pitkälti valtuutetun syyttäjän raportoinnin kautta. Tässä Euroopan syyttäjä ja valtuutettu syyttäjä ovat avainasemassa. Raportointijärjestelmästä ei pidä luoda raskasta ja byrokraattista, eikä se saa tarpeettomasti viivyttää rikosprosessia.

EPPO:n toimivallasta neuvoteltaessa on keskiössä ollut kysymys liitännäisrikosten tutkimisesta ja syyttämisestä eu-petosrikosten yhteydessä. Valtakunnansyyttäjänvirasto toistaa käsityksensä siitä, että liitännäisrikosten käsitteleminen samassa yhteydessä edistäisi eu-petosrikosten ympärille kiinteästi liittyvän kokonaisrikollisuuden paljastumista ja varmistaisi oikeudenmukaisen seuraamuksen määräämisen tästä kokonaisuudesta.

Artiklassa 20(2) esitetään, että jäsenvaltioiden tulisi raportoida EPPO:lle niistä alle 10 000 euron eu-petoksista, joissa on epäiltynä eu-virkamies tai joilla on vaikutusta eu-tasolla. Tämä on ymmärrettävää. Tämän lisäksi esitetään, että jäsenvaltion tulisi säännöllisesti raportoida myös kaikista muista alle 10 000 euron eu-petoksista kuvaamalla rikoksen tekotapa ja aiheutettu vahinko. Valtakunnansyyttäjänvirasto on aikaisemmassa lausunnossaan ollut raportoinnin kannalla. Suhtaudumme kuitenkin varauksella sellaiseen raportointiin, jossa EPPO:lle tulisi toimittaa selvitystä rikoksen tapahtumankulusta. Kun asiaa tarkastelee koko Euroopan kontekstissa, tämän kokoluokan rikosasioita on varmasti erittäin paljon, jolloin ehdotuksen kaltainen raportointi aiheuttaisi paljon hallinnollista työtä, jonka merkitys on kyseenalainen. Raportoinnista ei saa aiheutua merkittävää työmäärän ja kustannusten (käännökset) lisääntymistä jäsenvaltioihin. Mikäli raportointiin päädytään, tulee se tapahtua digitaalisesti ilmoittamalla vain lyhyitä asian identifiointiin,

Käyntiosoite	Postiosoite	Puhelin	Telekopio	Sähköpostiosoite
Albertinkatu 25 A 00180 Helsinki	PL 333 00181 Helsinki	029 562 0800	029 562 0888	vksv@oikeus.fi

VALTAKUNNANSYYTTÄJÄNVIRASTO

Lausunto

3.6.2015 Dnro 43/61/15

esim. epäiltyyn henkilöön, liittyviä tietoja.

Asetusehdotuksen artikla 26a käsittelee rajat ylittäviä tutkintatoimia. Artiklan sisältö on neuvotteluissa osoittautunut yhdeksi vaikeimmista artikloista. On selvää, että EPPO:n käsiteltäväksi päätyy useita tapauksia, joissa on rajat ylittäviä elementtejä. Lainkäyttäjän kannalta on tärkeää, että oikeusperusta rajat ylittävälle toiminnalle on selkeästi säädelty. Jäsenvaltioiden käytössä on useita yhteistyötä helpottavia oikeudellisia instrumentteja ja Eurooppalainen tutkintamääräys on tulossa. EPPO:n tehokkaan toiminnan kannalta tulee varmistaa, ettei rajat ylittävien viranomaistoimien säätelyssä päädytä heikentämään nykyistä tilannetta.

Valtakunnansyyttäjä Matti Nissinen

Valtionsyyttäjä Raija Toiviainen

Käyntiosoite
Albertinkatu 25 A
00180 Helsinki

Postiosoite
PL 333
00181 Helsinki

Puhelin
029 562 0800

Telekopio
029 562 0888

Sähköpostiosoite
vksv@oikeus.fi